

MODUL: MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISH

Darsning texnologik xaritasi

Φan		MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISH
O'quv dasturidagi joyi (tartib raqami)		3.1.1 -mavzu. Ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etish asoslari
Dars mavzusi		<p>1. Asosiy tushunchalar: bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiyalar. ta'lim tashkilotlarida pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlikni oshirish</p> <p>2. Pedagogik mahorat, ta'lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalar.</p> <p>3. Maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillari. Ta'lim-tarbiya jarayonining tashkiliy jihatlari</p> <p>4. Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo'llari</p> <p>5. Innovatsion pedagogik faoliyat: maqsad, vazifa va natijalar.</p> <p>Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llashda horij tajribasi</p>
Davomiyligi		2 soat
Darsning maqsadi		<p>Tinglovchilarga maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogik faoliyatning asosiy maqsadi, vazifalari va natijalarini tushuntirish.</p> <p>Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati va xorij tajribasini tahlil qilish orqali ta'lim jarayonining sifatini oshirish bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.</p> <p>Tinglovchilarni pedagogik jarayonni takomillashtirishda ilg'or innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etish usullari bilan tanishtirish.</p>
Kutilayotgan natija:	Bilim	<p>Maktabgacha ta'limda asosiy tushunchalar (bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiyalar) mazmuni va ularning amaliy ahamiyati.</p> <p>Innovatsion pedagogik faoliyatning maqsadi, vazifalari va natijalari.</p> <p>Xorij tajribasi asosida innovatsion texnologiyalarni qo'llash usullari.</p>

		Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish tamoyillari va yondashuvlari.	
	Ko'nikma	Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni tanlash va qo'llash. Xorij tajribasidan o'rganilgan yondashuvlarni mahalliy amaliyotga moslashtirish. Maktabgacha ta'limdagi pedagogik jarayonni tahlil qilish va samaradorligini oshirish uchun takliflar ishlab chiqish.	
	Malaka	Pedagogik mahoratni oshirish bo'yicha ilg'or metodlarni qo'llash. Innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish. Maktabgacha ta'limda samarali va sifatli pedagogik jarayonni yo'lga qo'yish. Jamoaviy ishlash va xorijiy tajribadan foydalangan holda innovatsiyalarni joriy etish.	
Darsning jihozi			
Didaktik materiallar		Taqdimot slaydlar; Kutilmalar varaqasi; Tayanch atamalar tarqatmasi; Savollar yoki vazifalar yozilgan kartochkalar; Tushuncha yoki savol kartochkalari; plakatlar; O'z-o'zini baholash varaqalari.	
Ta'limning texnik vositalari		Mavzuga oid slaydlarni namoyish qilish uchun texnik vositalar (AKT), flipchart, A-4, marker stikerlar, qog'ozlar, taymer.	
Dars mazmuni			
T.r.	Bosqichlar	vaqt	Metod va faoliyatning tavsifi
1	Kirish. Tashkiliy qism:	5 minut	Guruhli muhokama "Jarayon deganda nimani tushunamiz?"
2	Asosiy tushunchalar: bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiyalar. ta'lim tashkilotlarida pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlikni oshirish	20 minut	Kirish -ma'ruza, sugbat, savol-javob. Diqqat bilan tinglash va asosiy tushunchalarni qayd etish. Ma'ruzada keltirilgan ta'riflar va misollarni eslab qolishga harakat qilish. Tinglovchining bilimini boyitishga yo'naltirilgan savollarni tayyorlash.

			<p>Faol qatnashib, mavzu yuzasidan o'z fikrlarini ifodalash. Pedagogik mahorat va kompetentlikni oshirish bo'yicha real hayotdan misollar keltirish. Guruh ichida fikr almashish va o'z tajribasini bo'lishish. O'rgatilgan tushunchalar bo'yicha berilgan savollarga javob berish. O'zi tushunmagan yoki aniqlashtirish kerak bo'lgan joylar bo'yicha savol berish. Tinglovchilardan boshqa ishtirokchilarning javoblarini tahlil qilish va qo'shimchalar kiritish.</p>
3	<p>Pedagogik mahorat, ta'lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalar.</p>	10 minut	<p>Fruyer modeli</p> <p>Kritik fikrlash; Guruhda muhokama qilish; Kreativlikni rivojlantirish: Natijalarni taqdim etish.</p>
4	<p>Maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillari. Ta'lim-tarbiya jarayonining tashkiliy jihatlari</p>	10 minut	<p>Faoliyat: guruhda ishlash</p> <p>Guruhlarga bo'linish; Muhokama boshlanishi (Ichki guruhning faoliyati); Tinglash va kuzatish (Tashqi guruhning faoliyati); Rollarni almashtirish; Muhokamani yakunlash va xulosa chiqarish; Feedback va xulosa (Aks mulohaza).</p>
5	<p>Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo'llari</p>	15 minut	<p>Kirish -ma'ruza, sugbat, savol-javob.</p> <p>Diqqat bilan tinglash va asosiy tushunchalarni qayd etish. Ma'ruzada keltirilgan ta'riflar va misollarni eslab qolishga harakat qilish. Tinglovchining bilimini boyitishga yo'naltirilgan savollarni tayyorlash.</p> <p>Faol qatnashib, mavzu yuzasidan o'z fikrlarini ifodalash. Pedagogik mahorat va kompetentlikni oshirish bo'yicha real hayotdan misollar keltirish. Guruh ichida fikr almashish va o'z tajribasini bo'lishish. O'rgatilgan tushunchalar bo'yicha berilgan savollarga javob berish. O'zi tushunmagan yoki aniqlashtirish kerak bo'lgan joylar bo'yicha savol</p>

			berish. Tinglovchilardan boshqa ishtirokchilarning javoblarini tahlil qilish va qo‘shimchalar kiritish.
6	Innovatsion pedagogik faoliyat: maqsad, vazifa va natijalar. Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashda horij tajribasi	10 minut	Faoliyat: guruhda ishlash Guruhlarga bo‘linish; Muhokama boshlanishi (Ichki guruhning faoliyati); Tinglash va kuzatish (Tashqi guruhning faoliyati); Rollarni almashtirish; Muhokamani yakunlash va xulosa chiqarish; Feedback va xulosa (Aks mulohaza).
7.	Introspeksiya	10 minut	"3:2:1 Metodi" 3 ta shaxsiy tajriba yoki fikr bildirish; 2 ta ichki qiyinchilik yoki savol tayyorlash va berish; 1 ta o‘zgarish yoki rivojlanish istiqbolini belgilab olish.

1 -MAVZU. TA’LIM VA TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISH ASOSLARI

Reja:

1. Asosiy tushunchalar: bilim, ko‘nikma, malaka, kompetensiyalar. ta’lim tashkilotlarida pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlikni oshirish
2. Pedagogik mahorat, ta’lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalar.
3. Maktabgacha ta’limning asosiy tamoyillari. Ta’lim-tarbiya jarayonining tashkiliy jihatlari
4. Maktabgacha ta’limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo‘llari
5. Innovatsion pedagogik faoliyat: maqsad, vazifa va natijalar.

Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashda horij tajribasi

Tayanch atamalar: Ta’lim-tarbiya jarayoni, pedagogik mahorat, kasbiy kompetentlik, ta’lim metodlari, metodika, pedagogik texnologiyalar, innovatsion pedagogik faoliyat, maktabgacha ta’lim tamoyillari, bolaga yo‘naltirilgan yondashuv, pedagogik jarayon samaradorligi, innovatsion texnologiyalar, ta’lim metodikasi, faollik, ijodiy rivojlanish, pedagogik yondashuv.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayoni – bu bolalarning shaxsiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan pedagogik faoliyat bo'lib, u bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni, axloqiy va estetik qadriyatlarni singdirishni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayon pedagogik metodologiya asosida tashkil etilib, tizimli, izchil va maqsadli tarzda amalga oshiriladi.

Fan metodologiyasi nuqtayi nazaridan, ta'lim va tarbiya jarayonining quyidagi asosiy tarkibiy qismlari mavjud:

Huquqiy asoslar - Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonining huquqiy asoslari – bu bolalar tarbiyasi va ta'limini tashkil etishda davlat tomonidan belgilangan qonunlar, normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro standartlarga asoslangan faoliyatni tartibga soluvchi me'yorlar yig'indisidir.

Nazariya va tamoyillar – bilim berish va tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning asosiy ilmiy prinsiplari.

Metod va vositalar – ta'lim jarayonini rejalashtirish va o'tkazish uchun qo'llaniladigan aniq yondashuvlar.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning muhim jihati asosiy tushunchalarni to'g'ri anglashdan boshlanadi. Bilim – voqelikni anglash natijasida to'plangan axborot, u nazariy va amaliy jihatlariga ega. Ko'nikma – bilimni amaliyotda qo'llay olish qobiliyati, malaka esa ko'nikmalarni takomillashtirish orqali shakllangan yuqori darajadagi ijodiy mahoratdir.

Pedagogik texnologiyalar – ta'lim va tarbiya samaradorligini oshirish uchun zamonaviy va innovatsion yondashuvlar.

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonini tartibga soluvchi asosiy huquqiy hujjatlar quyidagilardan iborat:

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

- Qabul qilingan sana: 1992-yil 8-dekabr
- Asosiy mazmun: Har bir insonning ta'lim olish huquqi va bolalarning manfaatlarini himoya qilish kafolatlanadi (41-modda).

"Ta'lim to'g'risida"gi qonun

- Qonun raqami: O‘RQ-637
- Qabul qilingan sana: 2020-yil 23-sentabr
- Asosiy mazmun: Ta’limning barcha bosqichlari, jumladan, maktabgacha ta’limni tashkil etish, uning maqsadlari, tamoyillari va davlat boshqaruvi belgilangan.

"Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida"gi qonun

- Qonun raqami: O‘RQ-595
- Qabul qilingan sana: 2019-yil 16-dekabr
- Asosiy mazmun: Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining faoliyatini tashkil etish, ta’lim sifatini nazorat qilish, tarbiyaviy jarayonni amalga oshirish qoidalari belgilangan.

Davlat maktabgacha ta’lim standarti

- Hujjat raqami: 802 sonli O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori.
- Qabul qilingan sana: 22.12.2020
- Asosiy mazmun: Bolalarning bilish, jismoniy, axloqiy-ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari belgilangan.

BMTning Bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiyasi

- Qabul qilingan sana (O‘zbekistonda ratifikatsiya qilingan): BOLA HUQUQLARI TO‘G‘RISIDAGI KONVENSIYAGA QO‘shilish haqidagi O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Qarori, 09.12.1992 yildagi 757-XII-sonli qarori
- Asosiy mazmun: Bolalarning ta’lim olish, rivojlanish va himoya huquqlari kafolatlangan.

Vazirlar Mahkamasining qarorlari

a) 2017 - 2021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora - tadbirlari to‘g‘risida”gi 2016 -yil, 29-dekabrdagi 2707 - PQ

O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.05.2019 yildagi PQ-4312-son.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun ba'zi asosiy tushunchalarni to'g'ri anglash zarur:

- **Bilim** – bu voqelik, hodisalar va jarayonlar haqida to'plangan nazariy va amaliy axborot. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilimlarni shakllantirish o'yinlar, kuzatish va eksperimentlar orqali amalga oshiriladi.
- **Ko'nikma** – bilimlarni amalda qo'llash qobiliyati. Bolalarda mustaqil ravishda harakat qilishni shakllantirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim yo'nalishidir.
- **Malaka** – ko'nikmalarning yuqori darajadagi ijodiy darajasi, bu esa pedagoglar faoliyatida, ayniqsa darslarni rejalashtirish va o'tkazishda ko'rinadi.

Kompetensiyalar – bu kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlarning integratsiyalangan majmuasi. Bu tushuncha faqat bilim va ko'nikmalarga asoslanib qolmay, shaxsning kasbiy vaziyatlarda samarali harakat qilish qobiliyatini ham qamrab oladi.

Kompetensiyalarni rivojlantirishning maqsadi shundaki, inson o'zining kasbiy vazifalarini nafaqat texnik jihatdan, balki ijodkorlik, mas'uliyat va moslashuvchanlik bilan bajaradi.

Kompetensiyalarning tarkibi

Bilim – aniq sohadagi nazariy va amaliy ma'lumotlar (kasbiy bilimlar).

Ko'nikma – o'rgangan bilimlarni amaliyotda qo'llash qobiliyati.

Malaka – ko'nikmalarni avtomatlashtirilgan darajada qo'llay olish.

Shaxsiy sifatlar – mas'uliyat, tashabbuskorlik, muammolarni hal qilish qobiliyati, ijodiy yondashuv.

Xulq-atvor va kommunikatsiya – samarali muloqot qilish va jamoada ishlash qobiliyati.

Kompetensiyalar turlari

Kompetensiyalarni maqsad va faoliyat sohalariga qarab quyidagi turlarga ajratish mumkin:

Asosiy (universal) kompetensiyalar

Hamma sohalar uchun umumiy bo'lgan kompetensiyalar.

- Muloqot kompetensiyasi: samarali muloqot qilish qobiliyati (og'zaki va yozma).
- Muammolarni hal qilish kompetensiyasi: murakkab vaziyatlarda yechim topa olish.
- O'z-o'zini boshqarish: vaqtni boshqarish, o'zini rivojlantirish va motivatsiyani saqlash.
- Axborot bilan ishlash: ma'lumotlarni qidirish, tahlil qilish va samarali qo'llash.

Kasbiy kompetensiyalar

Aniq kasb yoki faoliyat turiga mos keluvchi maxsus bilim va ko'nikmalar.

- Texnik kompetensiyalar: texnika yoki texnologiya bilan ishlash qobiliyati.
- Pedagogik kompetensiyalar: bolalarning ehtiyojlarini tushunish, ta'lim berish va rivojlantirish.
- Hukm chiqarish kompetensiyasi: kasbiy faoliyatda qaror qabul qilish qobiliyati.

Ijtimoiy kompetensiyalar

Jamoadagi o'zaro munosabatlarni tashkil etish va jamoa manfaatlari uchun ishlash qobiliyatlari.

- Hamkorlik kompetensiyasi: birgalikda ishlash.
- Madaniy kompetensiya: boshqa madaniyatlarni tushunish va hurmat qilish.
- Raqamli kompetensiyalar: zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish.

Rivojlantiruvchi kompetensiyalar

Shaxsning doimiy o'qish va o'zini rivojlantirish qobiliyatlari.

- Moslashuvchanlik: yangi sharoitlarga tez moslashish.
- Ijodiy yondashuv: yangi g'oyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.
- Tanqidiy fikrlash: ma'lumotlarni tahlil qilish va ularni baholash.

Madaniy va ma'naviy kompetensiyalar

Shaxsning axloqiy, madaniy va ma'naviy tamoyillarga mos faoliyat olib borish qobiliyatlari.

- Axloqiy kompetensiya: halollik, adolat va mas'uliyat.
- Madaniy ko'nikmalar: san'at, adabiyot va boshqa madaniyat shakllarini tushunish.

Kompetensiyalarni rivojlantirish usullari

Amaliy mashg'ulotlar va o'yinlar – turli vaziyatlarda harakat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Treninglar va seminarlar – nazariy va amaliy bilimlarni kengaytirish.

Case study (vaziyatli tahlillar) – muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan masalalar orqali o'rganish.

Mentorlik va murabbiylik – tajribali mutaxassislarning qo'llab-quvvatlashi.

Feedback tizimi – faoliyat natijalari bo'yicha fikr-mulohaza olish.

Kompetensiyalarni to'g'ri aniqlash va ularni rivojlantirish maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yuqori natijalarga erishishda muhim o'rin tutadi.

Pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlikni oshirish maktabgacha ta'lim tashkilotlarida doimiy o'qitish va pedagoglarni qayta tayyorlash orqali amalga oshiriladi. Bu jarayonda bolalarning ehtiyojlarini tushunish, innovatsion texnologiyalarni qo'llash, va sifatli ta'limni tashkil etishga yo'naltirilgan yangi metodikalarni o'rgatish muhim hisoblanadi.

2. Pedagogik mahorat, ta'lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalar.

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchi va tarbiyachilarning bolalar bilan samarali ishlash qobiliyati. Bu nafaqat nazariy bilimlarni, balki o'quv jarayonini boshqarish, bolalarning qiziqishlarini aniqlash va ularga individual yondashishni o'z ichiga oladi.

- Ta'lim metodlari:

Og'zaki metodlar: hikoya qilish, savol-javob, tushuntirish.

Ko'rgazmali metodlar: illyustratsiyalar, videoroliklar, ko'rgazmali materiallardan foydalanish.

Amaliy metodlar: tajribalar, amaliy mashg'ulotlar, o'yinlar orqali ta'lim berish.

Metodikalar – ta'lim jarayonini o'ziga xos tamoyillarga asoslangan holda tashkil qilish. Bolalarning ehtiyojlariga mos keluvchi metodikalar yordamida individual rivojlanish ta'minlanadi.

Pedagogik texnologiyalar – ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni kiritish, masalan:

Bolalar faoliyatini interaktiv metodlar yordamida tashkil qilish.

Ta'lim jarayonini multimedia vositalari orqali boyitish.

3. Maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillari. Ta'lim-tarbiya jarayonining tashkiliy jihatlar

Tamoyil – bu biror faoliyat yoki jarayonni tashkil qilish va boshqarishda asos bo'lib xizmat qiluvchi qoidalar, qonuniyatlar yoki yo'nalishlardir. Tamoyillar qat'iy amal qilinadigan asosiy qoidalarni belgilaydi va ularga rioya qilish faoliyatning samaradorligini oshiradi.

Masalan, odillik tamoyili – bu qaror qabul qilishda barcha uchun teng imkoniyat yaratish asosidir.

Pedagogik tamoyillar – ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etishda pedagoglar amal qilishi lozim bo'lgan ilmiy asoslangan qoidalar va qonuniyatlar majmui. Ular pedagogik jarayonni yo'naltiradi va bolalarning intellektual, ijtimoiy, jismoniy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlaydi.

Maktabgacha ta'lim quyidagi asosiy tamoyillar asosida tashkil etiladi:

1. Bolaga yo'naltirilgan yondashuv – har bir bolaning shaxsiy qiziqishlari va qobiliyatlarini inobatga olish.
2. Doimiylik va uzviylik – bilim berish jarayonini yaxlit holda tashkil etish.
3. Qiziqarli va faol muhit yaratish – bolalarda qiziqishni uyg'otuvchi sharoitlarni yaratish.
4. Oila va ta'lim tashkilotining hamkorligi – bolaning rivojlanishi uchun birgalikda ishlash.

Tashkiliy jihatlar:

- Ta'lim mazmunini bolalarning yosh xususiyatlariga mos ravishda shakllantirish.
- Bolalarning o'zaro hamkorligini rag'batlantirish.
- Faol o'quv va ijodiy faoliyat uchun qulay muhit yaratish.

4. Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo'llari

Pedagogik jarayon samaradorligini oshirish uchun quyidagilar amalga oshirilishi kerak:

Yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish:

Multimedialardan foydalanish.

Interaktiv ta'lim metodlari.

Individual yondashuvni tatbiq qilish: har bir bolaning ehtiyojlariga mos ravishda o'qitish.

Bolalarning ijodkorlik va mustaqil fikrlashini rivojlantirish:

Muhokamalar tashkil qilish.

Mantiqiy o'yinlar orqali tafakkurni rivojlantirish.

“Ilk qadam” davlat dasturida MTT da ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etish tamoyillari keltirilgan Ular O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlaridan kutilayotgan natijalarni, shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglari tomonidan davlat o'quv dasturini amalga oshirishda ta'minlanishi kerak bo'lgan rivojlantiruvchi muhitning xususiyatlarini, maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim berish va rivojlantirishdagi yondashuvlarni tavsiflaydi.

MTT ta'lim va tarbiya jarayonining tamoyillari quyidagilardan iborat:

- **Bolalikni o'ziga xos qadriyat ekanligini tan olish.** Bolalik – bu muhim ahamiyatga molik yosh va hayotiy davr. Bolalikning o'ziga xos xususiyati - bu bolalarning ta'lim olish tajribasi natijasida kattalardan ko'ra ko'proq o'rganish va o'zgarish qobiliyatiga ega ekanligidir. Bolalik – bu baxtli bolalik huquqi tan olinadigan, bola rivojlanishining muhim bosqichi.

- **Bolaning huquqi, individualligi va rivojlanish imkoniyatlarini hisobga olish.** Barcha bolalar katta imkoniyat egasi bo'lib dunyoga keladi va har biri tug'ma iste'dodga ega. Har bir bola o'ziga xos individualdir. Barcha bolalar o'z salomatligi va farovonligini himoya qilish, mustahkamlash, shuningdek, sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanish huquqiga ega.

- Bolalar, shu jumladan, alohida ehtiyojli bolalar ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida tan olinadi va faoliyat turini tanlash, rejalashtirishda ishtirok etish, bilimga bo'lgan tabiiy qiziqishlarini qondirish orqali ularning ta'lim olishi va rivojlanishiga hissa qo'shadi.

● **Har bir bolaning har tomonlama rivojlanishi va farovonligini ta'minlash.** MT - parvarish, ta'lim va tarbiyadagi uyg'un jarayondir; u bolaning barcha rivojlanish sohalarida rivojlanishini ta'minlaydi; bu ta'lim va tarbiya jarayonida barcha rivojlanish sohalarining o'zaro bog'liqligini, shuningdek, ta'lim olishning turli xil va har tomonlama imkoniyatlari va har bir rivojlanish sohasi bo'yicha integratsiyani ta'minlash zarurligini belgillaydi.

● **Bolaning sog'lig'ini saqlash, mustahkamlash va xavfsiz muhitni ta'minlash.** Bolaning turli ehtiyojlarini, shu jumladan, harakatga bo'lgan ehtiyojini qondirish; faol o'yinlar va kundalik jismoniy mashqlar orqali bolalar o'zlarining his-tuyg'ularini, yirik va mayda motorika ko'nikmalarini rivojlantiradilar; harakatda atrof-olamni o'rganadilar va turli predmetlarni boshqaradilar; o'z tanasining ta'sir va imkoniyatlarini farqlay oladilar, unga g'amxo'rlik qilishni va sog'lom turmush tarzini qabul qilishni boshlaydilar.

● **O'yin orqali ta'lim olish va rivojlantirish.** O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim berishda muhim yondashuvdir. O'yin quvonch keltiradi va bolalarni rag'batlantiradi, ularga yangi ko'nikma va bilimlarni o'rganishga, o'zini va atrofidagi dunyoni bilishga imkon beradi. MT bolaning o'yin huquqini tan oladi, o'yinning bola uchun muhimligini va uning individual rivojlanishi, ta'lim olishi va farovonligiga ko'maklashishdagi pedagogik imkoniyatlari tan oladi.

● **MTTning oila, mahalla, maktab bilan hamkorligi.** Bolaning farovonligi uning oila a'zolari va yaqinlarning MTT ahamiyatini tushunishiga bog'liq. Ota-onalar va mahalliy hamjamiyat o'quv dasturida ta'lim va tarbiya jarayoniga qatnashishga jalb qilinganda va o'z hissasini qo'shganda bolalar yaxshiroq ta'lim oladilar va rivojlanadilar Milliy, tarixiy va madaniy an'analar, ma'naviy boyliklarni tan olish va boshqa xalqlar madaniyatiga hurmatda bo'lish. Bolalarning o'z milliy madaniyati, tili, an'analarini hurmat bilan e'tirof etilganda ular yaxshiroq ta'lim oladilar va rivojlanadilar. Davlat o'quv dasturi milliy va mintaqaviy madaniy xususiyatlarni hisobga olgan holda tuziladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolaning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash – bu jamoaviy ish bo'lib, uni amalga oshirishga maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori mas'uldir

4.Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo'llari.

Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirish yo'llari
Pedagogik jarayon samaradorligini oshirish uchun quyidagilar amalga oshirilishi kerak:

Yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish:

Multimedialardan foydalanish.

Interaktiv ta'lim metodlari.

Individual yondashuvni tatbiq qilish: har bir bolaning ehtiyojlariga mos ravishda o'qitish.

Bolalarning ijodkorlik va mustaqil fikrlashini rivojlantirish:

Muhokamalar tashkil qilish.

Mantiqiy o'yinlar orqali tafakkurni rivojlantirish.

5. Innovatsion pedagogik faoliyat: maqsad, vazifa va natijalar. Horiy tajribasidan foydalanish

Innovatsion faoliyat – bu ta'lim-tarbiya jarayoniga yangi yondashuvlarni joriy qilishdir. Uning asosiy maqsadi – bolalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish va zamonaviy hayotga tayyorlashdir.

Vazifalari:

- Zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish.
- Ta'lim jarayonini har bir bolaning ehtiyojlariga moslashtirish.
- Horiy tajribalardan foydalangan holda samaradorlikni oshirish.

Natijalar:

- Bolalarda ijobiy ta'lim motivatsiyasi shakllanadi.
- Zamonaviy bilimlar va ko'nikmalarga ega bo'lgan avlodni tarbiyalash imkoniyati paydo bo'ladi.

Horiy tajribasida quyidagilar alohida o'ringa ega:

- **Singapur metodikasi:** bolalar faolligini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar.
- **Reggio-Emilia yondashuvi:** ijodiy rivojlanishga e'tibor.

- **Finlandiya ta'lim tizimi:** o'yinlar orqali ta'lim olish.

Mazkur tajribalar mahalliy sharoitga moslashtirilsa, ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishda sezilarli natijalarga erishish mumkin.

Singapur metodikasi: bolalar faolligini oshirishga qaratilgan strategiyalar

Singapur ta'lim metodikasi o'quvchilarning faolligi, jamoaviy ishlash qobiliyati va mustaqil fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar tizimidir. Ushbu metodikaning asosiy xususiyatlari quyidagilardir:

Faollikni oshiruvchi strategiyalar:

- Kichik guruhlarda ishlash: sinfdagi o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linadi, bu ularga o'z fikrlarini erkin ifoda etish va birgalikda ishlash imkoniyatini beradi.
- **Interaktiv o'yinlar va muhokamalar:** bolalar o'yin yoki muhokama davomida o'z fikrlarini faol bayon qiladi va savollarga javob izlaydi.
- **Savollarni qo'llab-quvvatlash:** pedagoglar bolalarga murakkab savollar beradi, bu esa ularda mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmasini rivojlantiradi.

. O'qituvchi va bola o'rtasidagi hamkorlik:

Singapur metodikasida o'qituvchi bolalarga yo'naltiruvchi sifatida faoliyat olib boradi. Bola yangi bilimlarni mustaqil o'rganadi va o'qituvchi uning jarayonni boshqarishiga ko'maklashadi.

Pedagogik texnologiyalar:

Singapur metodikasida "Simultaneous Round Table," "Think-Pair-Share," va "Frayer Model" kabi usullar bolalarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Har bir usul bolaning faolligini, muloqot qobiliyatini va ijodkorlikni oshirishga qaratilgan.

Reggio Emilia yondashuvi: ijodiy rivojlanishga e'tibor

Reggio Emilia yondashuvi Italiyada ishlab chiqilgan bo'lib, bolaning ijodiy rivojlanishi va o'z qiziqishlarini tadqiq qilishiga asoslanadi. Ushbu yondashuv quyidagi tamoyillarni qamrab oladi:

Bola faoliyatining markaziy roli:

Reggio Emilia yondashuvida bola faol o'rganuvchi hisoblanadi. U o'z qiziqishlariga asoslangan holda bilim va tajribalarni o'zlashtiradi.

Atrof-muhitning o'quv vositasi sifatidagi roli:

Ta'lim muhiti ijodkorlikni rivojlantirish uchun maxsus tashkil etiladi. Xonalar bolalarning qiziqishini uyg'otuvchi ranglar, materiallar va joylashuv bilan jihozlanadi.

Loyiha asosida ta'lim:

Bolalar kichik loyihalarda ishtirok etadi, masalan, biror mavzuni tadqiq qiladi yoki ijodiy asar yaratadi. Ushbu jarayon ular o'rtasida hamkorlikni rivojlantiradi.

4. Ota-onalar va pedagoglarning hamkorligi:

Reggio Emilia modelida ota-onalar ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi bo'lib, bolalarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi.

Finlandiya ta'lim tizimi: o'yinlar orqali ta'lim olish

Finlandiya ta'lim tizimi bolalarning tabiiy qiziqishi va o'yin orqali o'rganish tamoyiliga asoslanadi. Bu model quyidagilarni qamrab oladi:

O'yin orqali ta'lim:

O'yinlar bolalarning asosiy faoliyati sifatida tan olinadi. Bu yondashuv bolaning qiziqishini uyg'otadi va qiyinchiliklarni o'yin shaklida yengishga o'rgatadi.

Misol uchun:

- Rol o'yinlari: bolalar turli kasblarni o'rganadi.
- Konstruktiv o'yinlar: qurilish va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi.

. Tabiat bilan bog'liqlik:

Finlandiyada ta'lim ochiq havoda, tabiat qo'ynida tashkil etiladi. Bu bolaning psixologik va jismoniy salomatligini qo'llab-quvvatlaydi.

Stresssiz o'rganish muhitining yaratilishi:

Ta'lim jarayoni bosim yoki majburiyatsiz olib boriladi. Bu bolaning ijobiy munosabatda o'qishini ta'minlaydi.

Muloqotga yo'naltirilgan ta'lim:

Bolalar o'zaro hamkorlikda ishlaydi va bu ularda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Mahalliy sharoitga moslashtirish yo‘llari

Singapur metodikasidan

- Guruhlarda ishlash usullarini qo‘llash, bolalar faolligini oshiruvchi o‘yinlar tashkil etish.
- Mahalliy pedagogik texnologiyalarni “Simultaneous Round Table” kabi usullarga uyg‘unlashtirish.

Reggio Emilia yondashuvidan:

- Ta‘lim muhitini bolalarning ijodiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydigan tarzda tashkil qilish.
- Loyihaviy faoliyatni milliy madaniyat va qadriyatlar bilan boyitish.

Finlandiya tizimidan:

- Bolalarni tabiatda o‘qitish amaliyotini joriy etish.
- Ta‘limda stressni kamaytirish uchun o‘yinli faoliyatlar qo‘shish.

Bu tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish ta‘lim jarayonida sifat va samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Ta‘lim-tarbiya jarayonini tashkil etish asoslari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar bolalarning rivojlanishini ta‘minlashda katta ahamiyatga ega. Pedagogik mahorat, ta‘lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalar ta‘lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta‘limda innovatsion pedagogik faoliyat, o‘zining maqsadlari, vazifalari va natijalari bilan, ta‘limning sifatini oshirishga yordam beradi.

Singapur metodikasi, Reggio Emilia yondashuvi va Finlandiya ta‘lim tizimi kabi dunyo miqyosidagi muvaffaqiyatli tajribalar, bolalarning faolligini oshirish, ijodiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash va o‘yin orqali ta‘lim olishni rag‘batlantiradi. Ushbu metodikalar, mahalliy sharoitga moslashtirilgan holda, ta‘lim jarayonining samaradorligini yanada oshirishda yordam berishi mumkin.

Shu bilan birga, maktabgacha ta‘limning asosiy tamoyillari, bolaga yo‘naltirilgan yondashuv, ilmiylik, faollik va mustaqillik tamoyillari, shuningdek, ta‘lim jarayonining tashkiliy jihatlari bolalar uchun eng samarali o‘rganish sharoitlarini yaratishda muhim rol o‘ynaydi.

Umuman olganda, ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash va innovatsion texnologiyalarni integratsiya qilish zarur. Bu esa, o'z navbatida, bolalar ta'limining sifatini, samaradorligini va natijalarini yaxshilashga olib keladi.

O'ZLASHTIRISH UCHUN SAVOLLAR.

Ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etishda qanday asosiy tushunchalar mavjud va ularning har biri qanday ma'noni anglatadi?

Pedagogik mahorat va kasbiy kompetentlikning o'zaro bog'liqligi haqida nima deya olasiz?

Ta'lim metodlari, metodikalar va pedagogik texnologiyalarni o'rganishda qaysi usullar eng samarali deb hisoblanadi?

Maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillari haqida to'liq tushuncha bering.

Ta'lim-tarbiya jarayonining tashkiliy jihatlari nimalardan iborat va ular qanday ahamiyatga ega?

Maktabgacha ta'limda pedagogik jarayon samaradorligini oshirishning qanday usullari mavjud?

Innovatsion pedagogik faoliyatning maqsadi, vazifalari va natijalari haqida nima deya olasiz?

Singapur metodikasining bolalar faolligini oshirishdagi ahamiyati haqida nimalarni bilasiz?

Reggio Emilia yondashuvi qanday xususiyatlarga ega va bu yondashuv bolalarning ijodiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatadi?

Finlandiya ta'lim tizimida o'yinlar orqali ta'lim olishning qanday afzalliklari bor?

Singapur, Reggio Emilia va Finlandiya tizimlarining pedagogik yondashuvlarini mahalliy sharoitga qanday moslashtirish mumkin?

Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash bolalarning bilim olish jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatadi?

Pedagogik mahoratni oshirishda ta'lim metodlari va pedagogik texnologiyalarning o'rni qanday?

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonini tashkil etishning samaradorligini qanday baholaysiz?

Ta'lim jarayonida samaradorlikni oshirish uchun qanday metodologik yondashuvlarni qo'llash mumkin?

Mavzu yuzasidan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi 595-sonli Qonuni, , 16.12.2019-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-79-sonli Farmoni
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 9-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 3261-sonli qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5198-sonli Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida" PQ 3305-sonli qarori.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ 4312-sonli qarori.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-apreldagi "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rag'batlantirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ 3651-son qarori.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi "Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 391-sonli qarori.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 9-martdagi "Bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 132-sonli qarori.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-sonli qarori.
11. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi huzuridagi Maktabgacha ta'lim agentligining 2023-yil 9-oktyabrdagi "Maktabgacha ta'lim agentligi tizimi xodimlari asosiy lavozimlarining malaka tavsiflarini

tasdiqlash to'g'risida"gi 124-sonli buyrug'i

12. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. Mualliflar guruhi-Toshkent:2022-yil.

13. "Ilm yo'li" variativ dasturi (6 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash).Mualliflar guruhi. Toshkent: 2019-yil.

14. Qodirova F.R., Toshpo'latova Sh.Q., Qayumova N.M., A'zamova N. Maktabgacha pedagogika. Darslik. – T.:Tafakkur, 2019-yil.

15. Saidova D.I. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish.O'quv qo'llanma.-T.:2022-yil.

16. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim dasturlarini ishlab chiqish. Mualliflar guruhi.Metodik qo'llanma (birinchi nashr).Toshkent: 2020-yil.